

SECURITATEA INFORMAȚIONALĂ ȘI ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Autor: Tatiana Busuncian
Dr., conferențiar universitar

Chisinau
2025

CONȚINUTURI:

1. Identificarea activității serviciilor de informații în contextul globalizării;
2. Securitatea informațională ca factor de organizare a societății contemporane;
3. Analiza și estimarea cadrului de cooperare pe arena internațională în domeniul securității informațiilor a serviciilor/agențiilor/comunităților de informații;
4. Responsabilitățile pe conlucrare a serviciilor de informații în dezvoltarea unei colaborări eficiente privind creșterea transparenței instituționale.

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:

- să identifice activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării;
- să relateze despre securitatea informațională ca factor de organizare a societății contemporane;
- să analizeze cadrul de cooperare pe arena internațională în domeniul securității informațiilor și al cooperării între organizațiile internaționale.
- să determine riscurile și amenințările la adresa securității informaționale;
- să propună noi responsabilități pe conlucrare a serviciilor de informații ce țin de dezvoltarea unei colaborări eficiente privind creșterea transparenței instituționale.

TERMENI-CHEIE:

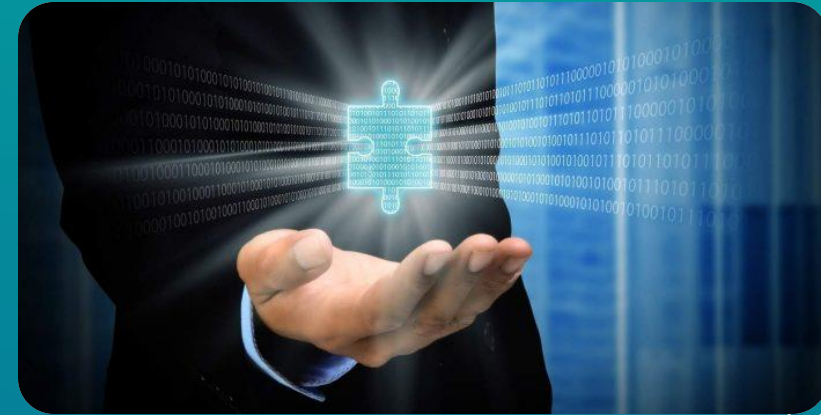
securitate informațională, servicii de informații, cooperare, riscuri, amenințări, globalizare.

ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Informația este conceptul care stă la baza acestei ere, este obiectul principal de lucru la momentul actual și în anii ce vor urma. Odată cu dezvoltarea tehnologiei, spațiile virtuale, care mai demult existau doar în imaginație, au început să prindă viață.

Serviciile de informații urmează să răspundă provocărilor contemporane determinate de era informațională, să-și consolideze performanța operațională și analitică prin utilizarea noilor instrumente de acțiune pentru prevenirea și combaterea mai multor riscuri și amenințări.

Noua dimensiune este definită de depășirea oricăror granițe, impuse în comunicare pentru a servi unui scop mai important decât al apărării cetățenilor și drepturilor acestora în cadrul unui stat. Ulterior, deceniul 2010-2020 va fi amintit ca un moment în care securitatea informațională a devenit recunoscută ca o problemă importantă pentru toate organizațiile.

ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Încă din cele mai vechi timpuri informațiile au fost importante. Cunoașterea locului unde se află inamicul, a forțelor armate pe care le posedă, de asemenea și planurile de acțiune ar trebui să-l ajute și pe cel mai încăpățânat politician sau general. Biblia cuprinde unele dintre primele dovezi ale existenței unui spionaj militar, îndeosebi faimoasa expediție a lui Moise în zona actualului Israel. Fugind din Egipt spre neospitalierele întinderi fierbinți ale deșertului Sinai, triburile rătăcitoare trebuiau să se stabilească într-un ținut cu apă, sol fertil și copaci înfrunziți. Evreii știau exact de unde să ceară ajutor la ceas de nevoie. Așa cum se spune în Vechiul Testament: a grăit Domnul cu Moise și i-a zis: ”trimite din partea ta oamenii ca să iscodească pământul Canaanului”. Trimițându-i pe aceștia ca să iscodească pământul Canaanului, Moise le-a zis: ”cercetați ce pământ este și ce popor locuiește în el; de este tare sau slab; mult la număr sau puțin; cum este țara pe care o locuiește cu ziduri sau fără ziduri?”.

În limbajul actual Moise formulează ”cerințele vitale ale activității de informații”. Biblia este înțesată de astfel de povești despre abilitatea militară, bătălii, acțiuni înșelătoare și, în primul rând, despre colectarea informațiilor. Unii consideră că activitatea de informații este „a doua pe lista celor mai vechi profesii,” – totuși experții afirmă că este prima, deoarece cunoașterea locului în care se află inamicul și nevoia de autoconservare și de supraviețuire le depășesc ca importanță pe toate celelalte.

ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Toți marii comandanți din istorie s-au bazat pe serviciile de informații ca pe un ghid care să le indice unde și când să lovească: ” Dacă nu-i cunoști pe ceilalți și nu te cunoști nici pe tine, vei fi în primejdie în timpul fiecărei bătălii”, considera Sun Tzu, primul autor cunoscut care a abordat în lumea Antică problema serviciilor de informații și care a trăit în jurul anului 500 î.Hr. În manualul clasic intitulat: ”Arta războiului” (Ping Fa) el pune un accent deosebit pe informații. Sun Tzu a realizat că resursele relativ reduse cheltuite pe culegerea de informații în timp de pace reprezintă de fapt investiții. Pentru Sun Tzu, un bun spionaj pe timp de pace valora pentru apărarea națională la fel de mult ca o armată, fiind totodată considerabil mai ieftin. Concepțiile lui Sun Tzu despre spionaj nu au fost exemple izolate de înțelepciune orientală. Există o mulțime de alte dovezi ale importanței acordate în Antichitate informațiilor.

Sun Tzu

ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

În ceea ce privește serviciile speciale de informații din Moldova, majoritatea istoricilor susțin ideea că perioada de aur pe care a înregistrat-o Moldova în epoca domniei lui Ștefan cel Mare, anii 1457-1504, a rezultat expres din faptul că domnitorul a reușit să instituie un sistem de cercetare modern, analogic altor curți monarhice din acea epocă. Prin obiectivele urmărite și angrenajul informativ instituit, Ștefan cel Mare a contribuit la asigurarea stabilității și echilibrului țării, identificând soluții reale în fața unor amenințări inevitabile. Sursele scrise ale epocii de referință remarcă printre cercetașii curții domnești pe logofătul Isac, solul lui Ștefan cel Mare și Bogdan III în Polonia; Stanciu, membru al Sfatului Domnesc (1467-1479) trimis de Ștefan în 1468 în Polonia, iar în 1475 în Ungaria; logofătul Tautu prezent în 1497 și 1499 în Polonia, iar în 1504 în Turcia. Preluând experiența otomană și valorile sociale respective care selectau cadrele informative indiferent de originea socială, domnia lui Ștefan cel Mare a adus un plus de stabilitate și echilibru în zbuciumul țării resimțit în a doua jumătate a sec. XV. Abia peste 20 de ani după moartea lui Ștefan cel Mare a fost fondat Ordinul Iezuiților și lojele masonice, care au fost primele rețele informative.

Ioan Tăutu

SECURITATEA INFORMAȚIONALĂ CA FACTOR DE ORGANIZARE A SOCIETĂȚII CONTEMPORANE

Ca disciplină academică serviciile de informații există de numai câteva decenii, ca profesie aceste servicii există de milenii. Studiile ce țin de serviciile de informații au apărut atât de târziu, în ultimele decenii ale secolului al XX-lea, deoarece acest domeniu se consideră unul închis, secret, iar lipsa informației despre procesele și structurile care presupun a fi secrete nu au permis o abordare amplă și cu atât mai mult științifică a serviciilor speciale de informații.

SECURITATEA INFORMAȚIONALĂ CA FACTOR DE ORGANIZARE A SOCIETĂȚII CONTEMPORANE

Multitudinea de incidente cibernetice recente la nivel global și în cadrul organizațiilor guvernamentale (cum ar fi oficiul de management al personalului SUA), demonstrează cât de reale sunt aceste amenințări, nemaivorbind despre țări mici cum ar fi Republica Moldova, despre companii mai mici, care au capacități mai reduse în protecția spațiului său cibernetic. În acest context, Republica Moldova este profund implicată în diferite proiecte și inițiative naționale și internaționale pentru a crea un sistem sigur pentru toți. Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor de informații și comunicare, au condus la crearea unui spațiu cibernetic dinamic fără frontiere. Numărul tot mai mare și complexitatea atacurilor cibernetice evidențiază o nevoie imediată de colaborare, conlucrare și comunicare între state.

Aproape jumătate dintre moldoveni sunt deja on-line (38% au acces în bandă largă) și se așteaptă ca serviciile publice online să fie accesibile 24 din 24 ore, șapte zile în săptămână, prin computerele sau telefoanele mobil (info 2020). În ultimele 12 luni ale anului 2024, 53,2% din respondenți au folosit un serviciu public online. Această schimbare confirmă că digitalizarea guvernamentală nu doar simplifică viața cetățenilor, dar devine o necesitate

Guvernul Republicii Moldova recunoaște necesitatea de a îmbunătăți securitatea informațională și înțelege că această securitate este corelată în mod direct cu securitatea națională în această epocă globalizată a tehnologiei. Finalizarea legislației naționale în acest domeniu, inclusiv stabilirea și aplicarea măsurilor de securitate de bază pentru infrastructura informațională națională, este o prioritate a guvernului. Acesta este unul dintre pilonii principali ai unui sistem de securitate cibernetică

Protecția spațiului cibernetic este obligatorie pentru asigurarea securității naționale, regionale și internaționale. Implementarea componentei de schimb de informații în mediul corporativ sau guvernamental este o sarcină destul de grea. La momentul actual, toate instituțiile necesită un nivel înalt al securității cibernetice pentru a asigura funcționarea sistemelor informaționale, același lucru fiind valabil și pentru funcționarea infrastructurilor critice.

CADRUL DE COOPERARE PE ARENA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII INFORMAȚIILOR ȘI AL COOPERĂRII ÎNTRE ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE

Reformarea serviciilor de informații marchează o abordare planificată a schimbului de cunoștințe, asigurându-se o continuitate a bazelor de date formale și informale comune, care se va produce în câteva direcții esențiale: modificarea mai rapidă a cadrului legal, explorarea conceptelor, strategiilor, politicilor și tehnologiilor, integrarea strategiilor din domeniul securității naționale; accelerarea formelor de colaborare și eficacitatea activității tuturor serviciilor, comunităților de informații ale altor țări pentru a satisface necesarul „schimbător” al utilizatorilor de informații pentru securitate.

În ultimii ani se relevă o tendință bidirecțională interesantă:

- pe de o parte, este vorba despre un interes crescând al politicului și al societății în general pentru realitățile acestei lumi a secretelor determinat, nu în ultimul rând, de nevoia de a cunoaște și de a controla mai bine fenomenul.
- pe de altă parte, se observă și o deschidere mai largă a serviciilor de informații și a comunităților de informații profund interesate de o relație obiectivă, transparentă cu beneficiarii produselor sale, dar și cu opinia publică în ansamblul ei. Indiferent de motive, această evoluție dinspre și înspre serviciile de informații creează un flux de cunoștințe, dar și un aparat metodologic critic atât de necesare eforturilor intelectuale de a studia empiric, dar și teoretic serviciile de informații.

Republica Moldova

PARLAMENTUL

HOTĂRÎRE Nr. 153
din 15-07-2011

pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova

Publicat : 14-10-2011 în Monitorul Oficial Nr. 170-175 art. 499

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se aprobă Strategia securității naționale a Republicii Moldova, expusă în anexă.

Art. 2. – Guvernul va ajusta programele naționale și planurile de acțiuni la obiectivele, prioritățile și politicile expuse în Strategie.

Art. 3. – Consiliul Suprem de Securitate va monitoriza implementarea Strategiei și va prezenta anual Parlamentului un raport în acest sens.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI   MARIAN LUPU

Chișinău, 15 iulie 2011.
Nr. 153.

CADRUL DE COOPERARE PE ARENA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII INFORMAȚIILOR ȘI AL COOPERĂRII ÎNTRE ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE

Lumea în secolul al XXI-lea este cea care va fi din ce în ce mai interconectată. Viteza de transportare, eficiența circulației mărfurilor și transmiterii electronice a informațiilor și banilor reprezintă noi mijloace, prin intermediul cărora activitățile transnaționale – legale sau ilegale – pot prospera. Unele dintre cele mai semnificative activități criminale, care preocupă factorii politici de decizie cel mai mult, sunt:

- activitățile financiare ilegale, inclusiv spălarea banilor;
- cercurile criminale care se ocupă de furtul de mașini;
- circulația mărfurilor interzise; produsele chimice precursorare;
- armele nucleare, biologice sau chimice, toxice și vânzarea pe piața externă a deșeurilor ilegale.

Mai mult decât atât, infracțiunile ca, de exemplu traficul de droguri, spălarea de bani și contrabanda din străinătate, care aveau, de regulă, efect la nivel național sau regional câțiva ani în urmă, acum provoacă probleme la nivel mondial.

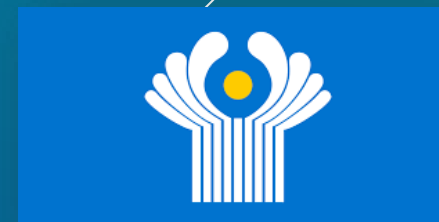

CADRUL DE COOPERARE PE ARENA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII INFORMAȚIILOR ȘI AL COOPERĂRII ÎNTRE ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE

Devine tot mai evident faptul că interesele și obiectivele de securitate ale statelor pot fi realizate doar prin colaborare internațională, care trebuie să se manifeste nu numai în situații-limită, dar și în tot întregul set de probleme ale lumii contemporane. O astfel de solidarizare a statelor, a serviciilor și comunităților de informații ale acestora, prin stabilirea unor eforturi conjugate, care împărtășesc aceleași interese și valori, se pot elabora noi politici comune de securitate și apărare în vederea optimizării prevenirii și combaterii riscurilor și amenințărilor într-o lume din ce în ce mai globalizată.

Colaborarea organelor securității statului ale Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, Alianța Nord-Atlantică, Consiliul Europei, Comisia Europeană, Comunitatea Statelor Independente și Statele Unite ale Americii este o bună modalitate de a se integra în eforturile internaționale, vizând crearea unui sistem comun de securitate în spațiul euro-atlantic, de ajustare a cadrului legislativ la standardele europene, de elaborare a strategiilor de promovare a intereselor naționale în cadrul negocierilor de aderare la structurile europene și euro-atlantice, consolidarea stabilității în lume.

Srviceilor de informații și securitate le revin împuterniciri speciale, prin intermediul unităților lor operaționale, tehnice, analitice și de suport, utilizând diverse instrumente de comunicare, supraveghere, control și documentare.

CADRUL DE COOPERARE PE ARENA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII INFORMAȚIILOR ȘI AL COOPERĂRII ÎNTRE ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE

Securitatea informațională a Republicii Moldova este una încă rigidă, care necesită o restructurare cât mai grabnică. Măsurile speciale de protecție întreprinse pentru a preveni atacurile cibernetice moderne asupra infrastructurilor critice ale întreprinderilor responsabile nu sunt suficiente. Pentru a preveni amenințările cibernetice este necesar să se implementeze soluții complete pentru protecția rețelelor, care includ soluții de asigurare a securității naționale. În lumea tehnologiei de astăzi, multe entități guvernamentale și din sectorul privat consideră că o alianță de partajare a informațiilor despre securitatea cibernetică între agențiile guvernamentale și întreprinderile private este cursul principal al acțiunilor de apărare împotriva atacurilor informatice.

La etapa actuală Republica Moldova are nevoie de politici și reglementări pentru menținerea unui nivel înalt în securitatea rețelelor și a sistemelor informaționale, precum și implicarea operatorilor de servicii esențiale în asigurarea informației pentru menținerea securității cibernetice la nivel național. Inventivitatea infractorilor cibernetici care vin cu noi modalități de a profita de breșele de securitate în detrimentul cetățenilor, întreprinderilor și guvernelor, depășesc granițele jurisdicțiilor naționale. Astfel, sunt necesare o multitudine de detalii ce țin de capacitatea și infrastructura necesară care să permită depistarea, investigarea și urmărirea în timp util a conexiunilor informatice și a posibilelor legături cu alte forme de activitate infracțională.

RISCURI ȘI AMENINȚĂRI LA ADRESA SECURITĂȚII INFORMAȚIONALE

Specialiștii din domeniul securității denotă faptul că mass-media este instrumentul de bază folosit în desfășurarea unor acțiuni de agresiune informațională. Prin intermediul unor instituții de presă se creează și se întreține din exterior o imagine deformată asupra politicii și situației interne din statul vizat, opinia publică fiind astfel intoxicată. Prin aceste acțiuni se urmărește: destabilizarea internă, declanșarea unor confruntări interne pe motive diverse (religioase, etnice, economice, ș.a.), care să justifice o eventuală intervenție militară din exterior; stimularea acțiunilor destabilizatoare ale unor grupări extremiste interne; demobilizarea cetățenilor; diminuarea încrederii cetățenilor în capacitatea instituțiilor statului de a rezolva problemele cu care se confruntă societatea.

Importanța dezvoltării tehnologiilor informaționale comune în interpretarea problemelor ce țin de prevenirea și combaterea mai multor riscuri și amenințări sunt reflectate deseori în mass-media. Este cunoscut faptul că mass-media reprezintă a patra putere în stat și ”câinele de pază al democrației”. Prin urmare, mass-media din Republica Moldova a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă în ultimii ani, în principal din punctul de vedere al multitudinii organizațiilor de media, dar și al unui amalgam al subiectelor reflectate. Astfel, dezvoltarea mass-media a fost masiv susținută prin intermediul granturilor europene și al organizațiilor finanțatoare internaționale de profil.

RISCURI ȘI AMENINȚĂRI LA ADRESA SECURITĂȚII INFORMAȚIONALE

Spațiul informațional este de fapt un teren de confruntare care a devenit un nou mediu de ducere a războiului, al cincilea după uscat, mare, aer, spațiu. Este evident faptul că toate conflictele în viitor vor avea o componentă virtuală, fie în faza inițială a conflictului, fie sub formă de agresiune în sensul direct al cuvântului, fără desfășurarea altor forme de luptă. În absența unor acorduri internaționale și a ne dorinței de a conveni asupra normelor generale de interpretare a problemei, actorii cu intenții agresive posedă agilitate și flexibilitate în dezvoltarea și punerea în aplicare a potențialilor atacuri cibernetice. Propaganda modernă a evoluat într-o armă rafinată și serioasă care reprezintă o nouă amenințare la adresa securității naționale.

- Spațiul cibernetic ajunge să reprezinte o platformă confortabilă pentru pregătirea și efectuarea crimelor informatice, a actelor de terorism cibernetic și a altor acțiuni malițioase cum ar fi hackerii amatori (hobbyiști), grupe mici de hackeri, organizații neguvernamentale, structuri de stat, menite să afecteze, direct sau indirect, securitatea națională.
- Protejarea informațiilor extrem de sensibile și a infrastructurii critice este cel mai important aspect al securității interne. Societățile moderne depind de acestea pentru a funcționa bine. Protecția datelor și disponibilitatea non-stop a sistemelor de comunicații au devenit probleme de supraviețuire în secolul XXI. Spațiul cibernetic oferă oportunități enorme, dar aceasta implică, de asemenea amenințări reale la adresa securității interne, a datelor, sistemelor electronice și a vieții private.
- Colaborării serviciilor de informații îi revine misiunea identificării și susținerii oportunităților de realizare a intereselor naționale și de afirmare a valorilor de securitate prin valorificarea instrumentelor specifice erei informaționale.
- Serviciile de informații au obligația să conlucreze la programe comune ce țin de dezvoltarea unei colaborări mai eficiente, care ar da dovadă de creșterea transparenței instituționale, a promovării de către noile structuri de securitate a unei deschideri reale către sfera civilă, prin conectarea la cele mai noi preocupări din instituțiile de învățământ universitar, postuniversitar, instituții de cercetări în domeniul securității internaționale și apărării, promovarea dialogului și înțelegerii între popoarele lumii. Astfel de instituții stau la baza formării elitei din cadrul serviciilor de informații.

CONLUCRAREA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN DEZVOLTAREA UNEI COLABORĂRI EFICIENTE

În ceea ce ține de domeniul pregătirii cadrelor pentru organele securității statului care includ domeniul securității și apărării, în Republica Moldova astăzi există câteva instituții afiliate instituțiilor respective.

De exemplu, în anul 2002 a fost fondat Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei” cu statut de instituție de învățământ superior.

Misiunea Institutului Național de Informații și Securitate - promovarea politicii de stat în domeniul asigurării securității statului, pregătirii ofițerilor de informații în conformitate cu Nomenclatorul specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior aprobat de Guvern. Fiind parte integrantă a sistemului național de învățământ, Institutul reprezintă o instituție departamentală de învățământ superior, aflată în subordinea Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova. Activitatea instructiv-educativă, în calitate de subdiviziune didactico-științifică și administrativă, este subordonată pregătirii specialiștilor de înaltă calificare în unul sau mai multe domenii, realizării activității de cercetare științifică, precum și pregătirii cadrelor științifice prin doctorat și postdoctoral.

CONLUCRAREA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN DEZVOLTAREA UNEI COLABORĂRI EFICIENTE

O altă instituție de pregătire este Centrul de Studii Strategice de Securitate și Apărare din cadrul Academiei Militare „Alexandru cel Bun”. Începând cu 2011, la Academia Militară „Alexandru cel Bun” a fost introdus programul de master cu specializarea în domeniul securității și apărării. Programele de studii în școala doctorală Științe militare și de securitate, care este formată prin parteneriat dintre Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” și Universitatea Națională de Apărare „Carol I” (București, România), activează din 2017. Activitatea școlii doctorale cuprinde instruirea și pregătirea specialiștilor de înaltă calificare (doctori în științe) la două specialități: arta militară și securitate și apărare.

CONLUCRAREA SERVICIILOR DE INFORMAȚII ÎN DEZVOLTAREA UNEI COLABORĂRI EFICIENTE

În octombrie 2016 în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova se deschide școala doctorală Științe penale și drept public. Programele de studii doctorale sunt dezvoltate ca parte componentă a învățământului superior în continuarea ciclului II al studiilor superioare.

Cu toate acestea, este încă prematur de confirmat faptul că în Republica Moldova s-a format o școală a studiilor strategice de securitate bine definită. Lipsa unei școli a studiilor de securitate consolidate și experiența limitată a autorităților centrale de a elabora politici publice bine definite în acest domeniu complex a determinat absența unei viziuni strategice asupra principalelor amenințări, riscuri și vulnerabilități și, ca urmare, întârzieri serioase la capitolul adoptării legislației, care trebuie să reflecte într-o măsură realistă transformările ce se produc atât în interior, cât și pe arena mondială, inclusiv la nivel subregional, fapt care, într-o reacție în lanț, s-a soldat cu incapacitatea elitelor politice de a răspunde prompt noilor amenințări, riscuri și vulnerabilități, aprofundând starea de insecuritate a Republicii Moldova.

CONCLUZII

Dependența de informații este tot mai mare, chiar periculoasă. Ignorarea amenințărilor a devenit imposibilă, informațiile au devenit un beneficiu absolut și vital. Confruntarea în spațiul cibernetic duce la pagube economice și fizice considerabile. Astfel, într-un scenariu în care amenințările cibernetice devin tot mai sofisticate și se pot schimba în timp, nevoile serviciilor de informații și securitate se schimbă în mod constant, necesitând personal din ce în ce mai specializat capabil să facă față unui mediu în continuă schimbare. Pentru prevenirea și contracararea cu succes a amenințărilor cibernetice este necesară:

- îmbunătățirea cadrului normativ, politico-juridic și instituțional în accentuarea necesității schimbărilor radicale atât în aria conceptelor, metodelor și mijloacelor, cât și abordarea instituțională a securității informaționale prin perfecționarea și armonizarea cadrului legislativ/normativ cu legislația europeană și instrumente juridice internaționale, crearea unui sistem național puternic de securitate cibernetică și dezvoltarea parteneriatului;
- modernizarea programului național de dezvoltare a potențialului cibernetic care va permite evaluarea obiectivă a riscurilor și amenințărilor, identificarea mijloacelor de detectare și contracarare a atacurilor cibernetice și stabilirea cadrului de colaborare internațională în vederea obținerii și implementării obiectivelor stabilite;
- instituirea unei culturi puternice de securitate informațională, promovată în mod susținut în rândul populației și a decidenților politici, concomitent cu o creștere exponențială a transparenței la nivelul instituțiilor abilitate în asigurarea realizării securității naționale;
- stabilirea, coordonarea și menținerea unei colaborări trainice în vederea obținerii și implementării obiectivelor stabilite, conlucrarea serviciilor de informații și organelor de drept, participarea angajaților serviciilor de informații și securitate la exercițiile practice și operativ-tactice pe plan regional și internațional în scopul consolidării și perfecționării acestora în exercitarea măsurilor de prevenire și combatere a atacurilor cibernetice de amploare;

CONCLUZII

- dezvoltarea capacităților de cercetare și analiză a angajaților organelor securității statului în rezolvarea principalelor probleme de securitate informațională, acordarea unei atenții sporite formării ofițerilor analiști atât în termeni cantitativi, cât și calitativi de către Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, întemeietorul Moldovei”, Academia Militară „Alexandru cel Bun” și Academia „Ștefan cel Mare”;
- realizarea pe termen mediu și scurt al reformelor și proiectelor menite să susțină procesele de reformă politică, socială și economică din țară pentru identificarea riscurilor la adresa securității naționale;
- dezvoltarea unei strategii naționale de combatere a războiului informațional și dezvoltarea critică a societății prin promovarea și extinderea tehnologiilor informaționale moderne și de comunicații.

În epoca globalizării, statele lumii nu pot acționa fără a ține cont de consecințe, nici răspunde de sine stătător amenințărilor și vulnerabilităților la adresa securității lor. Vechea ordine mondială, bazată pe o logică bipolară caracterizată de rivalitate și capacitate de anihilare reciprocă a unor blocuri de state, a dispărut, iar tranziția postbipolară s-a încheiat, mediul internațional de securitate aflându-se într-o continuă mișcare. Obiectivele majore ce conduc dezvoltarea mondială în epoca postbipolară dă naștere la noi riscuri și provocări la adresa valorilor și intereselor naționale și comune, creează îngrijorări justificate, dar oferă și reale oportunități.

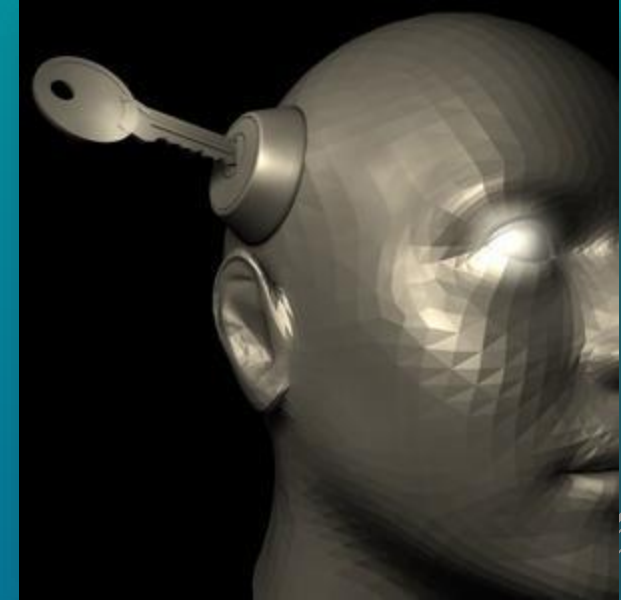
SARCINI DE AUTOEVALUARE:

- Identificați activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării;
- Relatați despre securitatea informațională ca factor de organizare a societății contemporane;
- Analizați și estimați cadrul de cooperare pe arena internațională în domeniul securității informațiilor și al cooperării între organizațiile internaționale.
- Propuneți noi responsabilități pe conlucrare a serviciilor de informații ce țin de dezvoltarea unei colaborări eficiente privind creșterea transparenței instituționale.

TEME PENTRU LUCRUL INDIVIDUAL:

1. Prezentarea unei informații analitice privind activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării.
2. Evaluați securitatea informațională din perspectiva mediatică.
3. Formularea unor exemple de proiecte privind responsabilități pe conlucrare a serviciilor de informații privind creșterea transparenței instituționale.
4. Identificarea cadrului de cooperare pe arena internațională în domeniul securității informațiilor și al cooperării între organizațiile internaționale.
5. Determinați esența și importanța supravegherii serviciilor de informații - promovarea guvernancei democratice în sectorul de securitate;

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. A History of Cyberspace. Per Concordiam, v. 7, nr. 2, 2016, p. 64-65.
2. Busuncian T. Securitatea informațională și activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării. Studii naționale de securitate. Revistă științifico-practică Nr. 1 (1) 2020. ISSN 2587-3822 CZU 004.056: 355.40 DOI: 10.5281/zenodo.3989164. Chișinău, 2020, p. 66-78.
3. Busuncian T. Parametrii instituționali ai securității informaționale. Materialele conferinței științifico-practice naționale „Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică”. Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”. Chișinău, 2020, p. 71-75.
4. Busuncian T. Colaborarea internațională a serviciilor speciale în combaterea terorismului. Teză de doctor în politologie. Chișinău, 2013, 182 p.
5. Hotărârea Guvernului Nr. 746 din 18.08.2010 "Cu privire la aprobarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO actualizat" Monitorul Oficial al Republicii Moldova No. 166-168 din 14.09.2010.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

6. Hotărârea Guvernului Nr. 414 din 08.05.2018 cu privire la măsurile de consolidare a centrelor de date în sectorul public și de raționalizare a administrării sistemelor informaționale de stat Publicat în Monitorul Oficial Nr. 157-166.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=375459>

7. Hughes-Wilson J. Serviciile secrete. București: Meteor Publishing, 2017, pag. 17-19.

8. Institutul Național de Informații și Securitate. <https://www.sis.md/ro/content/institutul-na%C5%A3ional-de-informa%C5%A3ii-%C5%9Fi-securitate>

9. Istoricul creării Academiei Militare. <https://www.academy.army.md/studii/scoala-doctorala/> http://academy.police.md/istoria_ro

10. Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Academia Ștefan cel Mare. <http://www.academy.police.md/22>

11. Agenția de guvernare electronică. <https://egov.md/ro/node/40726>